

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, NUMATYTŲ SVARSTYTI
2020 M. KOVO 13 D. EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO IR VIDAUS REIKALŲ TARYBOJE, APIBENDRINIMAS**

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
1. Teisingumo ir vidaus reikalų (TVR) strateginės gairės - pasikeitimas, nuomonėmis, patvirtinimas <i>JHA Strategic guidelines - exchange of views, endorsement</i>	<p>2019 m. birželio mėn. buvo priimta nauja ES strateginė darbotvarkė 2019 – 2024 metams. Siekiant užtikrinti naujoje darbotvarkėje iškeltų tikslų įgyvendinimą, Europos Vadovų Taryba turi apibrėžti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės teisėkūros ir veiksmų planavimo strategines gaires, kaip numatyta sutarties dėl ES veikimo 68 straipsnyje.</p> <p>Atsižvelgdama į tai, pirmininkaujanti šalis parengė Teisingumo ir vidaus reikalų strateginių gairių projektą. Šis projektas buvo intensyviai nagrinėtas ES Nuolatinėse atstovų komitete, papildytas ir pakoreguotas atsižvelgiant į VN pateiktus siūlymus ir bus teikiamas aptarti ir patvirtinti kovo 13 d. TVR ministrų tarybai.</p> <p>Dokumente siūloma nustatyti tokias pagrindines Teisingumo ir vidaus reikalų strateginių gairių prioritetines sritis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teisinė valstybė; 2. abipusis pasitikėjimas; 3. viena Europa, viena erdvė; 4. naujų technologijų ir dirbtinio intelekto įsisavinimas. <p>Teisingumo reikalų srityje gairėse akcentuojami tokie svarbiausi klausimai:</p> <p><u>Teisinės valstybės gairių dalyje</u> akcentuojamos Europos Sąjungos vertybių ir teisinės valstybės principo užtikrinimo svarba. Tai yra viena iš sąlygų sklandžiam vidaus rinkos bei laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės veikimui. Teisinės valstybės kasmetinis vertinimas padės identifikuoti geriausias praktikas bei problemas, kurios reikalauja dėmesio ir taisomųjų priemonių.</p> <p><u>Abipusio pasitikėjimo gairių dalyje</u> pabrėžiama abipusio pasitikėjimo svarba teisingumo ir vidaus reikalų srityje. Tai yra pagrindas daugeliui teisinių instrumentų, jų efektyviam veikimui ir taikymui Europos Sąjungoje. Todėl reikėtų daugiau dėmesio</p>	<p>Dėl teisingumo srities klausimų:</p> <p>Lietuva siekia, kad Teisingumo ir vidaus reikalų strateginių gairių tekste dėl abipusio pasitikėjimo būtų įtrauktas ne tik Lietuvai, bet ir kitoms ES valstybėms narėms labai svarbus klausimas dėl ES piliečių apsaugos nuo nepagrįsto trečiųjų šalių baudžiamojo persekiojimo (ekstradicijos, suėmimo, kratos). Europos Sąjunga turi siekti didinti abipusį pasitikėjimą plėtojant valstybių narių bendradarbiavimą ir stiprinti ES piliečių teisinės apsaugos sistemą nuo nepagrįstų trečiųjų šalių teisinės pagalbos prašymų dėl ekstradicijos, suėmimo, kratos poveikio, bei prireikus peržiūrint ES teisinį reglamentavimą šioje srityje.</p> <p>Dėl vidaus reikalų srities klausimų:</p> <p>Siekiant apsaugoti bendros Europos erdvės integralumą itin svarbus tikslas yra normalaus Šengeno erdvės funkcionavimo atkūrimas ir jos atsparumo ateities iššūkiams didinimas. Tai yra visapaimantis tikslas, kurio sėkmė iš esmės priklauso nuo kitų svarbių ES strateginių prioritetų įgyvendinimo efektyvumo, ypačiai nuo efektyvios išorės sienų apsaugos.</p> <p>Atsižvelgdami į tai, siūlome strateginėse gairėse skirti daugiau dėmesio sienų apsaugai, ypač sienų stebėjimo klausimams. Siekime, kad būtų įtrauktos nuostatos dėl minimalių išorės sienų stebėjimo standartų nustatymo.</p> <p>Kitas mums svarbus ateities prioritetas vidaus reikalų srityje yra pasirengimas bendrai reaguoti į stichines gamtines ir žmonių sukeltas nelaimes. Turime rasti vienijančius sprendimus dėl sustiprino ES Civilinės saugos mechanizmo įgyvendinimo bei tinkamo ES pajėgumų geografinio pasiskirstymo. Esame pasirengę siūlyti vieną iš civilinės saugos pajėgumų centrų steigti Lietuvoje.</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESME	LIETUVOS POZICIJA
	<p>skirti priemonėms, kurios sustiprintų ir išlaikytų abipusę pasitikėjimą. Taip pat išreiškiamas poreikis užtikrinti tinkamą priimtų teisinių instrumentų taikymą. Siekiama toliau plėtoti mokymus ES teisės tema, modernizuoti teismų sistemas, užtikrinant valstybių narių informacinių sistemų sąveikumą.</p> <p><u>Naujų technologijų ir dirbtinio intelekto gairių dalyje</u> akcentuojamas Europos Sąjungos vaidmuo sprendžiant skaitmeninės revoliucijos ir dirbtinio intelekto klausimus, užtikrinant pagarbą pagrindinėms teisėms ir vertybėms. Todėl bus svarstomas etinių, politinių, ekonominių ir teisinių sprendimų poreikis, bus siekiama peržiūrėti atsakomybės koncepcijas.</p> <p>Vidaus reikalų srityje gairėse akcentuojami tokie svarbiausi klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naujasis Migracijos ir prieglobsčio paktas; • Šengeno erdvės funkcionalumas; • bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis migracijos srityje; • migracijos ir prieglobsčio krizių valdymas; • vidaus saugumo stiprinimas; • naujos technologijos ir dirbtinis intelektas. <p>Priėmus gaires, jų įgyvendinimas bus reguliariai stebimas ir vertinamas Tarybos, siekiant užtikrinti, kad bus pasiekti ES strateginės darbotvarkės 2019 – 2024 m. tikslai.</p>	<p>Todėl siekiame, kad reagavimo į nelaimės pajėgumų stiprinimas taip pat būtų įtrauktas į gaires, kaip vienas iš svarbių prioritetų.</p> <p>Migracijos politikos srityje manome, kad svarbu laikytis visaapimančio požiūrio bei daugiau pastangų ES lygmeniu nukreipti į migracijos traukos faktorių mažinimą, piktnaudžiavimo prieglobsčio sistema eliminavimą, prieglobsčio procedūrų harmonizavimą. Siekiant skatinti geresnę ES migracijos politikos įgyvendinimą, svarbu užtikrinti, kad visos VN turėtų tam būtinus adekvatus išteklius - tiek techninius, tiek finansinius, tiek žmogiškuosius. Naudinga nuolat vykdyti įgyvendinamų priemonių stebėseną, kad trūkumai ir spragos būtų laiku identifikuoti. Ties ES rytine siena taip pat susiduriama su iššūkiais, todėl būtinas geografiškai subalansuoti ES veiksmai. Taip pat svarbu skatinti trečiųjų šalių bendradarbiavimą, išnaudojant svertus ir paskatas įvairiose ES politikos srityse.</p> <p>Dirbtinio intelekto ir naujų technologijų vystymas neabejotinai yra vienas iš svarbiausių ateities prioritetų. Turime laikytis proaktyvios pozicijos, t. y. ne tik reaguoti į naujų technologijų panaudojimą neteisėtai veiklai, bet ir patys jas aktyviau pasitelkti ir išnaudoti tiriant bei užkardant nusikaltimus. Šioje srityje labai svarbus ES kompetencijos centrų bei TVR agentūrų vaidmuo, todėl palaikome Inovacijų laboratorijos Europole vystymą, bendradarbiavimo su privačiu sektoriumi plėtojimą, pasisakome už adekvatų agentūrų finansavimą.</p>
<p>2. Europos prokuratūra. Europos prokuratūros įsteigimas – dabartinė padėtis <i>EPPO: Setting up of the European Public</i></p>	<p>Nuo Europos prokuratūros įsteigimo sustiprinto bendradarbiavimo kontekste 2017 m. spalio mėnesį intensyviai vyksta fizinis agentūros steigimas: priimami reikiami teisės aktai Europos Sąjungos kontekste, nacionalinių teisės aktų keitimas valstybėse narėse, siekiant jas suderinti su Reglamento nuostatomis, vykdoma Europos prokurorų atranka, samdomi darbuotojai ir kt.</p>	<p>Sutinkame, kad tinkamas Europos prokuratūros veikimas yra galimas tik esant pakankamam finansavimui. Suprantama, finansavimas turi atitikti realią situaciją, egzistuojančią Europos prokuratūroje dalyvaujančiose valstybėse narėse ir būsimą Europos prokuratūros darbų kiekį. Finansavimas negali kelti pavojaus naujos agentūros funkcionavimui, todėl pakankami finansai Europos prokuratūrai turi būti užtikrinti nuo pirmos jos veikimo dienos.</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
<p><i>Prosecutors Office – state of play</i></p>	<p>Šiuo metu vykdoma Europos prokurorų atranka. Paskirti Europos prokurorų nėra galimybės, kol nėra įvykusi visų valstybių narių Europos prokurorų atranka. Likusių Maltos kandidatų pokalbis su atrankos komisija vyks 2020 m. kovo 13 d. Juos sėkmingai reitingavus, vyktų skyrimo procedūros atitinkamuose Tarybos formatuose.</p> <p>Europos prokuratūros vidaus tvarkos taisyklės ir Europos deleguotųjų prokurorų įdarbinimo sąlygos yra perduotos peržiūrėti vyriausiajai Europos prokurorei. Parengiamieji darbai vyksta ir dėl bylų valdymo sistemos ir Europos prokuratūros duomenų centro kūrimo.</p> <p>Europos prokuratūros įsteigimui, tikėtina, reikės papildomų lėšų. Todėl vyriausioji Europos prokurore kreipėsi į Komisiją, sakydama, kad jo nuomone, reikalinga iš esmės didinti biudžetą 2020 m. ir pakeisti biudžeto projektą 2021 m., siekiant efektyvios Europos prokuratūros darbų pradžios.</p> <p>Kitas labai svarbus aspektas – Europos prokuratūros santykių su trečiosiomis valstybės išsprendimas. Dėl to vyksta diskusijos darbo grupėje ir artimiausiu metu turėtų būti priimami sprendimai dėl išorės bendradarbiavimo.</p> <p>Komisija kol kas nėra pakeitusi nuomonės dėl Europos prokuratūros veikimo pradžios 2020 m. lapkričio mėnesį.</p>	<p>Laikomos atsargios pozicijos dėl kompetencijos plėtimo. Negalime galutinai palaikyti tokio idėjos, kol nesame tikri dėl pakankamo finansavimo dabartinėje situacijoje.</p>
<p>3. Skaitmeninis teisingumas: elektroniniai įrodymai: a) Derybos dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų - Komisijos informacija; b) Derybos dėl Budapešto konvencijos Antrojo papildomo</p>	<p>Teisingumo ministras Komisija pristatys informaciją apie šiuo metu vykstančias derybas dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų bei derybas dėl Elektroninių nusikaltimų konvencijos (Budapešto konvencija) Antrojo papildomo protokolo. Taip pat supažindins su atliktais darbais, kuriant elektroninių įrodymų skaitmeninę keitimosi sistemą Europos Sąjungoje.</p> <p>Pažymėtina, kad šiuolaikinis pasaulis yra stipriai skaitmenizuotas, internetinis ryšys bei įvairios elektroninės priemonės keičia asmenų bendravimo įpročius, suteikia naujas galimybes verslui, didėja elektroninių duomenų srautai. Tačiau kartu ši skaitmeninė erdvė tampa ir nusikaltėlių veikimo lauku</p>	<p>Išklaustyti informaciją.</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
<p>protokolo - Komisijos informacija;</p> <p>c) Elektroninių įrodymų skaitmeninė keitimosi sistema - Komisijos informacija/ dabartinė padėtis.</p> <p><i>Digital Justice: E-evidence:</i></p> <p><i>a) Negotiations for EU US agreement on cross-border access to e-evidence - information from the Commission;</i></p> <p><i>b) Negotiations on a second additional Protocol to the Budapest Convention - Information from the Commission;</i></p> <p><i>c) e-evidence Digital Exchange System - Information from the Commission/ State of play</i></p>	<p>bei įrankiu, vykdamas nusikalstamas veikas. Tai kelia didelius techninius ir teisinius iššūkius teisėsaugos institucijoms, siekiant gauti reikalingus elektroninius duomenis iš paslaugų teikėjų. Šių duomenų gavimas tapo daugumos atliekamų tyrimų neatskiriama dalimi. Todėl, siekiant laiku gauti reikiamus duomenis iš užsienyje įsteigusių paslaugų teikėjų, yra reikalingi tarptautiniai teisiniai instrumentai.</p> <p>2019 m. birželio mėnesį Komisijai buvo suteikti derybiniai įgaliojimai dalyvauti derybose dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų bei derybose dėl Budapešto konvencijos Antrojo papildomo protokolo.</p> <p>Tikimasi, kad rengiamas ES ir JAV susitarimas sudarys galimybę abiejų šalių teisėsaugos institucijoms tiesiogiai bendradarbiauti su paslaugų teikėjais, įsteigusiais JAV ir ES, gaunant reikalingus elektroninius duomenis, taip pat prisidės sprendžiant įstatymų kolizijos bei kitus tarpusavio bendradarbiavimo klausimus. Derybos tebevyksta (įvyko trys derybų sesijos, kurių metu aptarti bendrieji klausimai bei esamos problemos).</p> <p>Budapešto konvencija yra vienintelis tarptautinis teisės aktas teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui dėl elektroninių nusikaltimų, todėl Europos Taryba siekia šią konvenciją modernizuoti, nustatant tiesioginę kompetentingų institucijų ir paslaugų teikėjų bendradarbiavimą, gaunant reikiamus elektroninius įrodymus, bei tobulinant kitas bendradarbiavimo priemones ir saugumo reikalavimus. Budapešto konvencijos šalinis yra 64 valstybės (įskaitant 25 ES valstybes nares). Komisija derybose stengiasi, kad būtų parengtas išsamus tarptautinis dokumentas, garantuojantis asmenų pagrindinių teisių apsaugą bei atitiktų ES teisinį reguliavimą. Šių derybų pabaiga numatyta 2020 metų gruodžio mėn.</p>	
<p>4. Europos Sąjungos piliečių ekstradicija į trečiąsias šalis</p>	<p><i>Pastaba: dokumentas dar nėra gautas, todėl toliau pateikiama informacija apie dokumento turinį yra preliminarinė.</i></p> <p>Tikėtina, kad ministrų diskusijai pateiktame dokumente bus</p>	<p>Manoma, kad turi būti imamasi priemonių, kurios stiprintų tarpusavio pasitikėjimą tarp valstybių narių tais atvejais, kai yra sprendžiamas klausimas dėl trečiųjų valstybių ekstradicijos dėl ES</p>

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
<p>- apsikeitimas nuomonėmis</p> <p><i>Extradition of the EU Citizens to the third states</i></p> <p>- <i>exchange of views</i></p>	<p>akcentuojama abipusio pasitikėjimo svarba Europos Sąjungos valstybių narėms tarpusavyje bendradarbiaujant teisingumo ir vidaus reikalų srityje. Svarbu išlaikyti aukštą abipusio pasitikėjimo lygį ir nuolat jį stiprinti. Tačiau iš praktinių atvejų matyti, kad Europos Sąjungos valstybėms narėms trūksta bendro požiūrio į Europos Sąjungos piliečių apsaugą nuo nepagrįstų trečiųjų šalių teisinės pagalbos prašymų dėl ekstradicijos.</p> <p>Kiekviena Europos Sąjungos valstybė narė saugo savo piliečius ir jų neišduoda trečiajai šaliai, tačiau tokia apsauga netaikoma Europos Sąjungos piliečiams, kurie naudojasi judėjimo laisve Europos Sąjungoje. Todėl dėl teisinių apsaugos priemonių ir reglamentavimo stokos tokie asmenys lieka neapsaugoti nuo trečiųjų šalių nepagrįsto baudžiamojo persekiojimo ir gali būti išduodami kitos valstybės narės. Pavyzdžiui, Europos konvencija dėl ekstradicijos numato pareigą išduoti asmenis pagal gautą ekstradicijos prašymą, išskyrus atvejus, kai jie yra tos šalies piliečiai.</p> <p>Pagal Europos Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-1825/15 <i>Petruhhin</i>, prieš išduodant Europos Sąjungos pilietį į trečiąją valstybę, valstybės narės privalo keistis informacija viena su kita ir leisti piliečio valstybei narei reikalauti piliečio perdavimo į pilietybės valstybę pagal Europos Arešto Orderį. Tačiau, kai Europos Arešto Orderio išdavimas negalimas, klausimą dėl ES piliečio perdavimo į trečiąją valstybę sprendžia ekstradicijos prašymą gavusi ES valstybė.</p> <p>Šiuo aspektu aktualus ir Lietuvos atvejis, susijęs su Sausio 13-ąja byla. Dar praėjusių metų lapkričio mėnesį Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją, kuria atkreipė dėmesį į galimą trečiųjų valstybių piktnaudžiavimą tarptautinės teisės instrumentais, siekiant ES piliečių ekstradicijos dėl nepagrįsto baudžiamojo persekiojimo. Atsižvelgiant į tai, turėtų būti siekiama peržiūrėti ES teisinius mechanizmus, kad ES piliečiai nebūtų perduodami trečiosioms valstybėms, kuriose teisminiai procesai yra politizuoti. Europos Sąjungos valstybės narės,</p>	<p>piliečių, vykdymo. Manome, kad atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškinant ES pilietybės sąvoką, kurioje pabrėžiama ypatinga šio ES sutartyse įtvirtinto instituto svarba, ES turi imtis priemonių didesnei ES piliečių apsaugai nuo politiškai motyvuotų ar visiškai nepagrįstų prašymų poveikio.</p> <p>Manome, kad siekiant nuoseklaus darbo šia linkme, šio klausimo svarstymas neturėtų baigtis vien tik diskusijomis Taryboje, bet turi būti įtvirtinti ES institucijų ir valstybių narių konkretūs žingsniai, kurių reikėtų imtis. Pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komisija būtų kviečiama atlikti ES teisinio reglamentavimo analizę ir pasiūlyti atitinkamus teisėkūrinius sprendimus, jeigu paaiškėtų, kad dabartinis teisinis reglamentavimas nėra pakankamas užtikrinti tinkamą ES piliečių apsaugą; • raginama pateikti gaires dėl <i>Petruhhin</i> ir <i>Raugevičius</i> byloje priimtų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų praktinio taikymo; • Komisija būtų raginama plėsti jau esamas ar kurti naujas pasikeitimo informacija ir bendradarbiavimo tarp valstybių narių platformas dėl pasikeitimo informacija apie trečiųjų valstybių teisinės pagalbos ar ekstradicijos prašymus dėl ES piliečių; • Valstybės narės turėtų aktyviau tarpusavyje bendradarbiauti, kai yra sprendžiamas klausimas dėl kitos ES valstybės narės piliečio ekstradicijos; • skatinamos atkreipti ypatingą dėmesį į iš trečiųjų šalių gautus teisinės pagalbos ar ekstradicijos prašymus, kurie gali būti grindžiami politiškai motyvuotu ar visiškai nepagrįstu baudžiamuoju persekiojimu ir tokiais atvejais palaikyti ypač glaudų ryšį su pilietybės valstybe, kuri galėtų geriausia žinoti situaciją; • skatinti valstybių narių teismines institucijas kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl ES teisės aktų

SVARSTOMI KLAUSIMAI	KLAUSIMO ESMĖ	LIETUVOS POZICIJA
	<p>sprendžiančios Europos Sąjungos piliečio išdavimo trečiajai šaliai klausimą, turėtų vadovautis ir taikyti tuos pačius standartus, o Europos Sąjungos piliečio išdavimą vertinti lygiai taip pat kaip ir savo piliečio.</p> <p>Todėl ministrai bus kviečiami diskutuoti dėl būtinybės plėtoti bendradarbiavimą, siekiant stiprinti abipusį pasitikėjimą tarp valstybių narių, Europos Sąjungos piliečių teisių apsaugos stiprinimo, kai yra sprendžiamas klausimas dėl jų išdavimo trečiajai šaliai. Taip pat ministrai aptars galimus sprendimus Europos Sąjungos viduje, siekiant sustiprinti Europos Sąjungos piliečių apsaugą nuo nepagrįstų trečiųjų šalių teisinės pagalbos prašymų dėl ekstradicijos.</p>	<p>taikymo ir jų aiškinimo, kai susiduriama su trečiųjų valstybių ekstradicijos prašymais dėl kitos ES valstybės narės piliečio;</p>

 Teisingumo ministras
 Elvinas Jankevičius
 2020 03 03